

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐSÉG: Debrecen,
Révész-tér 2. szám. (Kistemplom.)

KIADÓHIVATAL: Debrecen,
Kálvin-tér 17. szám. (Püspöki hivatal.)

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési ár 1 évre 8 pengő.

Postatakarékpénztári csekk számla: 43,916.

FŐSZERKESZTŐ: D. Dr. RÉVÉSZ IMRE. FELELŐS SZERKESZTŐ: URAY SANDOR.

AZ EGYHÁZKERÜLET FELOSZTÁSA

Írta: Dr. Szentpéteri Kun Béla
egyházmegyei gondnok.

Makkai Sándor professzor úr igen becses tanulmányához, amely e lapban és önálló füzetben is megjelent, kívánok néhány tiszteletteljes észrevételt tenni. Indít erre a füzethez előszót írt Révész Imre püspök úrnak az a (nagyon helyes) nyilatkozata, amely szerint a jó eredmény „egyetlen útja a meggyőzni próbálás minél gazdagabb és minél tárgyilagosabb eszmecserék hosszú sorában“, másrészt annak az észlelése, hogy némelyek a Makkai professzor úr nagyszerű okfejtésének hatása alatt azt hiszik, hogy már is kézben van az olló a tiszántúli egyházkerület eldarabolására, és az önmagát túlélt egységet az orthodoxusok semmiféle erőlködése nem fogja már megmenthetni.

Nem tagadom, a Makkai fejtegetései énrám is igen mély hatást tettek és érvelésének nagy részét egészen helyesnek fogadom el. De Révész Imrével is egyetérték, aki látja az akadályokat, amelyek a tiszántúli egyházkerület több részre osztása elé a viszonyokban és a lelkekben egyaránt tornyosulnak. Nem szeretném, ha azok, akik ezeket az akadályokat Révész Imrénél nem ugyan tisztában látják, de erősebben érzik, és akiknek a száma, nézetem szerint, ma még igen nagy többség, a non possumusnál tovább nem mennének és hallgató ellenzésükkel azt a látszatot keltenék, hogy az azonnali felosztásnak csak a Baksay Sándor Mineka-népe áll az útjában. A Mineka-had nem hivatott az egyház életének irányítására akkor sem, ha akármekkora többség.

Szeretnék e töredékes megjegyzésekkel hozzájárulni különösen annak az eléréséhez, hogy ami történni fog, már akár felosztás, akár együttmaradás, lehetőleg közmegegyezéssel és a mindnyájunktól kívánt cél lehető legnagyobb megközelítésével történhessenek. Megjegyzéseimet a Makkai Sándor tanulmányához fűzöm. Nem vitatkozó céllal, hanem azért, mert az befejezett és jól elkészített alap, amire könnyebb építeni, mint önállóan alkotott és bizonytalan jóságú fundamentumra; továbbá azért, mert az egybevetés lehetősége az olvasóra nézve is könnyebb így. Mivel azonban éppen nem vitatkozás a cél, nem is szükség a Makkai becses tanul-

mányának rendszerét vagy eszmemenetét nyomon követnem. Először megvizsgálom a diagnózis helyességét, azután tanakodom a javallt és esetleg más lehető gyógymód felől.

I.

Azt mindenki látja (még a vak is), hogy a magyarországi református egyháznak egyházkerületekre tagozódása nem szerencsés. Ha öt egyházkerületünk van, egynek-egynek csakugyan az egész egy-egy ötödrésze körül kellene lenni. A kirívó aránytalanság akkor sem volna helyes, ha történelmi meggyökeresedettség okolná. Révész Imre pedig azt is elmondja az előszavában, hogy a tiszántúli egyházkerület mai értelemben vett egysége alig több, mint száz esztendő. Az is nyilvánvaló, hogy ennek az aránytalan elosztásnak elsősorban a tiszántúli egyházkerület látja kárát, eltekintve azoktól a nagy hátrányoktól, amelyek a feladatok óriás tömegéből, tisztviselői túlterheléséből, a lelki munka nehezebb vezetéséből származnak, kivált abban a vonatkozásban is, hogy az egész magyarországi református egyház ügyeinek intézésére hivatott szervekben a tiszántúli egyházkerület reformátusai csakugyan nincsenek a számuknak megfelelő arányban képviselve. A zsinaton például a tiszántúli kerületből csak kétszer annyi tag van jelen, mint az ötödrésznynél is kisebb dunántúliból; a Konventen csak másfélszer annyi, a Konvent elnökségi tanácsában pedig — amelynek jelentősége állandóan növekedik, amint az egyház ügyei bonyolódnak — éppen ugyanannyi. Ezen változtatni ebben a helyzetben aligha lehet, hiszen legutóbb a nagyarányú területviacsatolás után is nehezkeseen lehetett a tagok számát átmeneti időre felemelni.

Teljes igazsága van Makkai Sándornak abban, hogy az, amit ő „tömberő“-nek nevez, egyáltalán nem erő, hanem mint egyházi életünk egyéb vonatkozásaiban is, inkább az erőtelenység forrása, mind — amire ő veti elsősorban a súlyt — a lelki gondozás munkájában, mind pedig — amit a jogászok is rögtön észrevesznek — a befolyásban való része-

sedés tekintetében. Tagadhatatlan, hogy másfél-millió lélek gondozására nem lehet elég annyi munkacsoport, mint egy negyedmillióéra. Akkor sem, ha a nagy lélekszámhoz egyéb nehézségek nem társulnak. Éppen ezért nem tulajdonítok semmi különösebb jelentőséget annak a megjegyzésnek, hogy a területi elhelyezkedés szempontját Makkai Sándor túlértékeli. Legalább is a többi egyházkerületekhez való viszonylatban. Nem látom be, hogy a Nógrád megyétől Baranyaig húzódó dunántúli egyházkerület miért volna összefüggőbb területi egység, mint a tiszántúli egyházkerület területe, vagy hogy a dunamelléki egyházkerületnek legészakán fekvő Budapest miért volna megfelelőbb földrajzi központ, mint a tiszántúli rész derekán lévő Debrecen.

Nagyon természetes az is, hogy az aránytalanság helyes megítéléséhez az egyházközségek és iskolák — sőt szerintem a lelkipásztorok és tanítók — számát is mérlegre kell tenni. Csakugyan az egyház igazgatása és szellemi vezetése körül Debrecen nem ad annyi munkát, mint kétszáz Nevetlenfalu, holott a népessége kitesz kétszázszor annyit. Sőt a debreceni lelkipásztorok bármelyike, habár bizonyára sokkal több küzdelmes munkával és esetleg mégis kisebb eredménnyel látja el feladatát, mint a nevetlenfalui, nem ad az egyházigazgatás és irányítás terén annyi munkát a püspöknek, mint húsz nevetlenfalui lelkipásztor együtt. Az egyházi munkának és az elért eredményeknek mérlegelésénél és a püspökre nehezedő feladatok összehasonlításánál tehát az egyházközségek és lelkipásztorok szám-arányát is figyelembe kell venni. Igaz, hogy ez mai egyházi törvényünk idevonatkozó rendelkezésének kétfelé sántikálása mellett csaknem lehetetlen, mert mindaddig, míg az egységesnek meghagyott egyházközségben kettőtől tizenkettőig terjedő számmal állhatnak fenn egyházzrésznek hívott csökevényalakulatok, a lelkipásztoroknak az egyházközségben végzett munkájáról tiszta képet alkotni nem lehet.

Ezért van igaza Makkainak, hogy a lelkipásztori munkatípust csak az egyházközség népességszáma alapján nem lehet meghatározni. Hiszen például Debrecen akár ma tagolhatja magát tíz egyházközségre (a jogi lehetősége megvan rá) és akkor mingyárt nem húszezren felüli, csak tízezen aluli egyházközségben szolgálnak a lelkészek, akiknek a munkatípusa azonban akkor is lényegesen más lesz, mint például az akkor az ő egyházközségükéhez hasonló népességű Derecskén működő. Sőt elképzelem azt a (ma szinte lehetetlennek tekinthető) berendezkedést, hogy Debrecenben szerveznek még harminc, Hajdúböszörményben és többiekben még tizenkét, vagy annyi amennyi állást, ugyanannyi önálló egyházközséggel, úgyhogy a Makkai szerint (szerintem is) normálisnak mondható helyzet áll elő mindenütt: akkor sem fogja senki állítani, hogy a negyven debreceni lelkipásztor mindenikének ugyanolyan típusú a munkája, mint a salánkié. Azok, akik az egyházkerület széttagolását kívánják, azon az alapon, hogy most már egyforma munkatípusok vannak, csak nem állhatnának el a maguk kívánsága mellől.

Ámbár Makkai is hangsúlyozza, hogy távol áll tőle a lelkipásztori és missziói munka terhét és értékét pusztán a lélekszámhoz mérni, ki kellett térni erre a tételre, mert mégis a nagyjából egyenlő népességű egyházközségeknek együvé csoportosítása

egyik érv és egyik cél az egyházkerület feldarabolásánál. Mindenesetre kívánatos volna ennek a kérdésnek tanulmányozásánál azt is figyelembe venni, hogy más egyházkerületekben a nagyon eltérő számú és összetételű népességgel bíró egyházközségek gondozása és irányítása mennyire súlyosbítja az egyházkerületi igazgatás és a püspöki vezetés munkáját. Itt elsősorban a dunamelléki egyházkerületre, ott is kivált a budapesti és a pestkörnyéki egyházközségekre gondolok. Ha ott érzik ennek a hatása: a Tiszántúl nagyobb terjedelménél fogva annál inkább éreznie kell. Ha ott nem, akkor itt sem ez az oka az esetleges munkanehezségeknek. Szintúgy nem tiszántúli specialitás — sőt talán a Tiszántúl még aránylag legkevésbé áll fenn —, hogy a lelkészi munkacsoportok nincsenek kellően kihasználva. Ezen a helyzeten az egyházkerület széttagolása semmiesetre sem segít.

A vallásfelekezetek közötti helyzet tekintetében a tanulmány még a visszacsatolások előtti adatokkal számolt. Ma már Szatmár, Ugocsa és Bereg megyékben a reformátusság távolról sem teszi a lakosság kétharmadrészét. Biharban sincs már négyötöd-résznyi református lakosság. A Nagykunság impozáns református egyházközségeiben bizony nem a bihari reformátusok „hatalmaserőtartálya” fogja megtartani és megvédelmezni a reformátusságot, hanem a maga öntudatraébredése. Ha a vallásfelekezeti viszonyokat a tanulmány megjelenésének időpontja szerinti állapottal vesszük, látnunk kell, hogy azok a következtetések, amelyek az előző állapotból vonatnak le, legalább is bizonytalanok.

Abban feltétlenül igaza van Makkainak, hogy tömegerejének hagyományos tudata (vagy inkább elképzelése) éppen az egyházkerület közbülső részein teszi a reformátusságot legérzékenyebbé a veszedelmek felismerésében. Ez azonban így van és így volt más egyházkerületekben is. A „tömegerejébe” vetett elbizakodás okozta a Duna—Tisza-közén is több helyen a reformátusságnak kisebbséggé hanyatlását. Sőt így van más vallásfelekezeteknél is. Még római katolikus testvéreink is azokon a helyeken mutatják fel akciójuknak legtöbb eredményét, amelyekben ők a kisebbség. Debrecenben a reformátusok százalékarányának az idők folyamán leszállását nem lehet csupán a veszedelmek iránti érzéketlenség rovására írni. Az a jelenség, hogy az egykor csaknem kizárólagos vallásfelekezet a beköltözések és tisztviselők odahelyezése folytán az egész lakosság csökkenő hányadát foglalja magában, minden nagyvárosban természetes jelenség. Szegeden vagy Budapesten éppenúgy nem jelenti a római katolikusok érzéketlenségét, mint Debrecenben a reformátusokét.

Egyébként pedig, ha a nagy tömegben együttélés inkább az eltespedés felé visz, a kisebbségi helyzet pedig inkább mozgékonyra, elevénre tetterősebbé tesz (ezt Makkaival együtt én is így látom): akkor az a kívánatos hogy minden egységbe lehetőleg juttassunk a „tömberő”-ben fuldoklók mellé aszkétaság próbája alatt tartottakat is, mert különben amazokat a vérbőség, emezeket a vérszegénység öli meg.

Tagadhatatlan, hogy egész Magyarországon, de kivált a Tisza mentén meg Erdélyben nagyon sok a kívánni való a szerényebb társadalmi viszonyok közt élők megélési viszonyait illetően. Ezeket az állapotokon lehetőség szerint segíteni, vagy legalább

is a segítségben a lehetőség szerint közreműködni minden egyháznak elsőrendű feladata. A magam részéről azt hiszem ugyan, hogy „osztálytalan nemzettestvéri közösség” megvalósításának irányába hasztalan vezetjük a kétségen kívül meglévő nagy társadalmi válságot, mert még eddig minden nagy társadalmi válság után kialakult új rendnek kiképződött a maga arisztokráciája és a nagy válságok megoldása mindig csak az lett, hogy az előző arisztokrácia helyét egy másik, más alapon álló arisztokrácia foglalta el, sőt rendszerint az előző arisztokráciának egyik (könnyebb fajsúlyú) része is elhelyezkedik az új rend arisztokráciájában. De társadalmi osztálykülönbségek fennmaradása mellett is lehet egészségesebb, igazságosabb és emberségesebb életrend és erre mindenestre törekednünk kell.

Azonban... Annak az oka, hogy a Tisza mentén van a legtöbb vertfalú és nádfedeltű ház, nem az itt lakó magyaroknak a református egyházhöz tartozása vagy ez egyházban nem kellő gondozása az oka. Éppen úgy, mint ahogy nem a református egyházhöz tartozás okozza a baranyai gazdagok körében az egyke csapását. Hogy ez a szegény, alacsony, vályogfalú, földeltes padozatú, apróablakú, tűzveszélyes fedeltű, nedves lakásokban élő nép nagy részben borúlátásra hajló és bizalmatlan, azon sem csodálkozom, bár ezt szabályként nem tapasztaltam. De ez sem éppen az egyházi elhanyagoltságnak a következménye.

A lakásviszonyoknak a Tiszántúl tapasztalható nyomorú állapotára a református egyházhöz tartozásnak valami kis részben lehet befolyása. A Tisza mentén nincs jó építőanyag, se kő, se fa, még téglagétesre alkalmas talaj sem mindenütt. Nád és sár ellenben volt bőven. Azért fejlődött ki itt ez az építési típus. Sok ellenség is járta ezt a területet, sokszor felégették: nem is lehetett, nem is volt célszerű jobban építkezni. Ha egy-egy nagy területet sújtó kár után helyre kellett hozni a leégett vagy másként rombadólt épületeket: a tiszamenti magyarhoz azzal a kívánsággal fordult az egyháza: legelső feladat a templom meg az iskola talpraállítása; te magad élj csak egyszerűen, úgy illik az puritán reformátushoz, Istennek és a tudománynak ellenben minél nagyobb házat építs. A tiszamenti református magyar szót fogadott; azt a sok emeletes templomot, azt a sok puszta kilátszó tornyot, azt a sok nagy iskolát, a debreceni Kollégiumot és partikuláit, később önállósult gimnáziumokat mind a debreceni civéek, a Hajdúság, Kunság és egyéb alföldi „parasztság”, meg párszázholdas nemesi komposzesszorok áldozata emelte és tartotta fenn. Mert ezen a területen élő és ezen a hiten lévő magyaroknak nem épített sem vallás- vagy tanulmányi alap, sem fejedelmek vagy nagyjavadalmú főpapok segítsége, még gyökeresen magyar mágnások sem voltak, mint az erdélyi részen, támogatásul; nem csoda, ha ezeknek nem telt a maguk lakása ékesítésére és még a földesurasságok „kastélyai” is vályogból épültek.

Nem gondolnám, hogy az életszínvonal fel-emelése tekintetében a kiterjedtebb lelkigondozás jelentős eredményeket érhetne el. A gazdasági helyzetnek, az állam gazdasági és társadalmi politikájának kell gyökeresen megváltozni és mindenek felett a közműveltség állapotának. Talán ez utóbbihoz volna leginkább köze, mint általában az egyháznak,

az egyházkerületek munkájának is. Azonban azt is jól tudjuk, hogy az egyház iskolapolitikája (ha ugyan van ilyen), meg az államé, számtalan esetben nem jár egy úton, és hol politikai párttekinetek, hol apró zsarnokok hatalmi törekvései, hol szobatudósok téveteg elképzelései, sőt néha egészen emelkedett szempontokból származó meglátások jóakarató segítői akarásai (lásd a debreceni Kollégium internátusa ellen elhangzott zordon kritikát) köllintják fejbe az egyház tanügyi munkáját. Az egyház maga éveken át tépelődik, miként lehetne önkormányzati elveinek érintése nélkül megvalósítani az iskolaügyekben az egységes irányítást, azonközben pedig az állami tényezők következetes és egységes eljárásával szemben az egyházkerületek mindenike más utat követ. Ezen sem fog javítani az egyházkerületek számának szaporítása.

A lelki kép megrajzolásában semmiesetre sem kísérelném meg versenyre kelni a legavatottabb Makkai Sándorral. Itt csupán egy tiszteletteljes kérdést vetek fel, amely engem kissé nyugtalanít. Attól tartok ugyanis, hogy a lelkigondozásban észlelhető hiányok, akár a szervezett egyházközségekben, akár kivált a szórványokban, sokkal inkább tulajdoníthatók a lelkipásztorok kis számának, mint a püspökök, vagy legalább is a tiszántúli püspök túlságos elfoglaltságának. Lehet, hogy tévedek, de azt hiszem, mindenféle missziói munka eredményességét sokkal inkább előre viszi, ha a lelkipásztorok számát szaporítjuk, mint ha a püspökök számát szaporítjuk. Ezt természetesen a missziói munka mesterei jobban tudják, mint én. De ha ők is egyetérténeket velem ebben a feltevésemben, akkor az egyházkerületek számának szaporítása nem szükségképpen viz az e tekintetben elérni kívánt cél felé. Ha azt a 160,000 pengőt, amivel a három egyházkerület fenntartása a Makkai számítása szerint többé kerülné, új lelkipásztori állások szervezésére fordítjuk, legalább negyvenötven új lelkipásztori állást szervezhetünk, amit még a nagy tiszántúli egyházkerület is megérez. Ha ebből csak huszatki tudunk osztani a száznegyven-ezernyinek mondott tanyai lakosok gondozására, ez a húsz pásztor bizonyára többet tud tenni (meg ha gyenge is) a szomorúan elhanyagolt tanyai lakosok lelki építésére, mint két (akármilyen kitűnő) új püspök, aki bizonyára nagyon nagyérdemű munkát fogna végezni, de a tanyák és egyéb szórványok elhanyagolt bányáival állandóan nem foglalkozhatik. A tanyákat és szórványokat tehát felfogásom szerint szintén ki kell hagyni az orvoslást váró betegség körtünetei közül.

Szintúgy ki kell hagyni Debrecen problémáit is. Hogy ezek megvannak, régóta változatlanul valóm. De nem gondolnám, hogy Debrecen, mint egyházközség helyzetén, akár jobbra, akár balra bármiféle változást okozhatna a tiszántúli egyházkerület egysége vagy feldarabolása. A tiszántúli püspök rendszerint (nem szükségképpen) debreceni lelkipásztor; a felosztás után az ideeső egyházkerület püspöke valószínűen szintén az lenne. Azzal, hogy nem másfélmillió, hanem csak félmillió lélekszámú egyházkerület igazgatásának gondját látja el, nem sokkal több ideje marad a debreceni egyházközség számára; mindenféle gyűlésekre akkor is kell utaztatnia a generális vizitációt pedig legfeljebb intenzívebben végezheti, de azzal sem fog kevesebb időt eltölteni, mint így. Egyébként

is Révész Bálinton kezdve Baltazár Dezsőn át Révész Imréig tapasztaltuk, hogy a püspök, ha csak aggodor vagy komoly betegség nem akadályozza, nem végez kevesebb szolgálatot (néha talán többet) a debreceni egyházban, mint a debreceni venerabilis compania egyéb tagjai. Mióta pedig szervezve van a püspöki másodlelkési állás — aminek az egyházkerület felosztása esetén esetleges megszüntetése csak anyagi előnyt jelentene a debreceni egyházközségnek, szellemi és erkölcsi csak akkor, ha teljesen önálló lelkipásztori állássá alakítanak —, a püspök debreceni lelkipásztorsága semmiképp sem csökkenti a Debrecenben végzett lelkipásztori munka mennyiségét. Az egyházközségi igazgatási feladatokról meg éppen Debrecenben a lelkipásztoroknak csak külön megbízás alapján bevonásával igen is részletes gondoskodás van.

Szóval:

Teljesen egyetértek Makkai Sándorral mind a betegség fennállása, mind a kórtünetek észlelése tekintetében. Csak abban különbözünk, és ebben eléggé, hogy a vele együtt látott kórtüneteknek egyik részét én nem tudom a tárgyalt betegség következésének tartani.

Dehát akkor, ha elismerek minden bajt és minden kóros jelenséget, van értelme a beszédnek?

Nagyon is van.

Lehet, hogy a betegnek csakugyan magas a vérnyomása. De szédülést nem ettől, hanem hibás táplálkozástól kapott; a gyors érverése sem emiatt, hanem influenzás lázból származik. A doktornak az a dolga, vizsgálja meg, vajjon minden észlelt kórtünet, amely egyébként lehet ugyanannak az egy betegségnek bizonyossága is, csakugyan annak a jele-e, vagy esetleg más okból való. Mert az is meg-esik, hogy a megállapított betegség bizonyosnak látszó orvosszere a másik, figyelmen kívül hagyott kór miatt halálössá válik. Néha tudják, hogy a műtét segítene, de a szív gyöngesége miatt mégis mellőzik, vagy a szervezet általános gyöngesége miatt elhalasztják addigra, míg a beteg megerősödik.

(Folytatjuk.)

A Kollégium a jellemnevelés szolgálatában

A debreceni Kollégium internátusának az ügye az igazgatótanács legközelebbi ülésén széles mederben folyó vitára szolgáltatott okot, amelynek erős visszhangja támadt a debreceni napilapokban s a június végén a Kollégiumban tartott értekezési találkozókon. Már csak a felemlítése is azon lehetőségnek, hogy a kollégiumi internátus a jelenkor követelményeivel szemben mutatkozó hiányok miatt bezáratik, kínos hatást és jogos érzékenységet váltott ki a Kollégium minden barátjából, különösen volt diákjaiból. Bármily nagyok legyenek is ezek a hiányok, nem homályosíthatják el az eredetileg a diákok szolgálatára alapított kollégiumi internátusnak a jellemnevelés terén századokon át szerzett érdemeit. Mit is mondott az internátusról a többek között a 20 éves értekezési találkozón Dr. Bodor György fővárosi ügyvéd, a Kollégium volt kitűnő diákja osztálytársai

nevében a volt tanárokhoz intézett üdvözlő beszédekben: „Ez a kevésbé kényelmes egyszerű környezet többet adott nekünk, mint adtak volna gumiszőnyegek, modern fürdőszobák és központi fűtés, mert igénytelenségre nevelt. Mi úgy, mint sok száz éven át az elődeink, megtanultuk itt azt, hogy az élet anyagi szempontjai nem fontosak.“ Nem azt akarjuk mondani, hogy az internátus hiányain különösen higiénikus szempontból semmit se javítsunk, de azt annyi időn át szerzett tapasztalat alapján erősen hangsúlyoznunk kell, hogy mihelyt a Kollégium spártai egyszerűséggel berendezett internátusa helyett fényűző, drága, a szegény tanulók által meg sem fizethető internátust létesít, elveszti a református egyház óriási kárára legfontosabb jellemnevelő eszközeit.

A Kollégium dicsősége, nagysága nem csupán abban állott, hogy a tudományokat ápolta s messze kiterjedő hatással terjesztette, hanem még inkább abban, hogy akaraterős, szilárd, az élet viharában és megpróbáltatásaiban megállni tudó jellemeket nevelt. Nevelési rendszerével bebizonyította, hogy a tudomány jellem nélkül nem ér semmit. Herbart, ez a pedagógus-zseni bizonyára nagy tévedésbe esett akkor, mikor azt állította, hogy csak az értelmesekek lehetnek erényesek. A tudomány birtoka nem zárja ki a jellembeli gyöngeséget. Míg egyes elmélkedők (Schopenhauer, Taine, Ribot) úgy vélekednek, hogy a jellem etikai különbsége velünk születik, addig Kant, Payot, Foerster szerint a jellemet az ember mindig maga szerzi. A debreceni Kollégium olyan nevelési eszközöket használt mindig, hogy tanítványai legnagyobb része megszerezte benne az igazi jellemet.

A jellemképzésre irányuló eszközöket a Kollégium már az ifjak felvételénél alkalmazta. Helyesebb tehetségkutatót ma sem tudunk elképzelni, mint amelyet a Kollégium 400 éven át gyakorolt. Hogyan kerültek be a Kollégiumba a szegény, de tehetséges ifjak? A lelkészek és a tanítók ajánlatára, de előbb a mult század végéig a jótéteményekért folyamodóknak felvételi vizsgát kellett tenniük a magyarból és számtanból. E vizsga sikeres kiállása után kerültek be a kollégiumi internátusba, de nem teljesen ingyen, hanem valamely csekély pótdíj lefizetése mellett. Amint a felvett jótéteményes tanuló az idő folyamán úgy értelmileg, mint erkölcsileg bebizonyította a tanulói pályára való rátermettségét, növekedtek számára a jótétemények. Annak, hogy a szülők válláról nem vette le a Kollégium az utolsó fillérig a terhet, mint ma az állam a tehetségkutatók által lángésznek kikiáltott növendékeknél, mély erkölcsi jelentősége van. A szülők megtanulták a tudományt, a műveltséget értékelni, mert annak megszerzése áldozatokat követel, a tanulói pályára ment gyermekeik pedig igazi tisztelettel vették körül az értük áldozatot hozó szülőket. Az iskola, a Kollégium iránt, amely annyi jótéteménnyel árasztotta el pártfogoltjait, a tanulók lelkében soha el nem múló hála, törhetetlen ragaszkodás fejlődött ki.

A felvett szegény, tehetséges gyermek egyszerű kollégiumi internátusba került. Hazulról egyszerűségből jött s jutott itt egyszerűségbe. Lelkiületét nem zavarta fel a mult és jelen közötti nagy különbség. Sőt régebben, mikor a diákok magukat szolgálták ki, fizikai munkát is végeztek s így jobban meg tudták

becsülni a föld és az ipar munkásait. Az internátus egyszerűsége igénytelenségre nevelte őket, s megértette velük, hogy ne tápláljanak magukban elérhetetlen vérmes reményeket a jövő iránt. Az így kikerült egyének nem lettek boldogtalanokká, ha a sors egyszerű életkörülmények közé juttatta őket, de nem váltak fenhéjazókká és dolyfősökké, ha fényes állást értek el. Minden körülmények között igénytelenek maradtak. Igazi boldogságot e földön csak azok élvezhetnek, kiket hiú vágyak nem kínoznak.

Nem szabad kicsinylenünk a mai tehetségkutatás munkáját, de elfogulatlanul meg kell állapítanunk abban a következő hibákat: Nem helyezkedik egészen lektani alapra, sok ponton mellőzi a neveléstudomány két legújabb ágazatát a gyermek- és ifjúságtanulmányt, szerinte a tehetség érdem, holott az az illetővel született adottság, a tehetséget már a kibontakozás előtt, rem pedig a kibontakozás folyamán jutalmazza, amidőn már az erkölcsi érték is megállapítható a növendéknél, éles határvonalat von a tehetséges és kevésbé tehetséges gyermekek közé, magas igényeket táplál bennük s ezt még inkább fokozza, ha az illetékes tényezők az állam költségén a szegénysorsú tehetséges gyermekeket minden kényelemmel bővelkedő díszes internátusokban helyezik el. Félő, hogy a kiválasztott gyermekek különbeknek fogják magukat tartani többi osztálytársaiknál, mert őket hivatalosan tehetségeseznek nyilvánították. Hány tehetséges tanuló kimarad az iskolából elégtelen magaviselete miatt.

A Kollégium a változó idők folyamán mindig megmaradt jellemnevelő intézménynek. A Kollégiumban, mint a tanárok és tanítványok lelki közösségében nem csupán a tanár tanít és nevel, hanem tanít és nevel a mult, a tradíció, a hagyomány, a 400 éven át kialakult szellem, melynek alkotó részei: hitbeli meggyőződésből fakadó, álkegyeskedéstől mentes vallásosság, lelkiismeretes munka, igazi jellem, mások segítségére irányuló készség, hálás érzet a kapott jótettekért. Mi mindig felemelő érzéssel hivatkozhatunk a Kollégium 400 éves multjára. Más felekezetek előtt is ott lebeg a mult. Lám a debreceni katolikusok két szerzetesrendnek betelepítése alkalmával arra hivatkoznak, hogy az egyik szerzetesrend a Ferenciek szerzetesrendje már a XIII. században Debrecenben volt. A Kollégiumtól, melynek kultúrmissziójára minden református ember büszke lehet, a jelenlegi nemzedék nagyon sokat vár, várja a megújodást, de csakis a régi alapokon.

Dr. Veress István.

Hírek az egyházmegyékből

BIHARI EGYHÁZMEGYE.

A bihari egyházmegye felszabadult és anyaország részeinek egyesülése után június 30-án tartotta Nagyváradon Vadai Béla esperes és Dr. Udvarhelyi Béla egyházmegyei gondnokhelyettes elnöklété mellett első közgyűlését, melyen az egyházmegye 42 egyházának lelkészi és világi képviselői impozáns, szinte teljes számban jelentek meg. A közgyűlés elrendelte az általános tisztújítást 1942 augusztus 15-i határidővel. Kegyelettel emlékezett meg az elhalt alkotó tagokról: Telegdi József egyházmegyei gondnokról, Gyökössy József nagykakucsi s Holkó József ny. lelkipásztorokról, Könyves Jánosné Mester Erzsébet ny. tanítónő, biharszent-

jános lelkész nejeről. Több közegyházi ügyet tárgyaltak meg. Az egyházmegye népiskolai felügyelőkké választotta: Kiss Béla nagyvárad, Herczegh Kálmán biharpüspöki, Movik Gyula bihari, Bittay György borsi, Fényes Kálmán biharkeresztesi, Bartha András kismarjai, Bede Géza csökmői tanítókat. A közgyűlés után a tisztikar jelölése történt meg, melynek során Vadai Bélát esperesi és vitéz Dr. Nadányi János Bihar vármegye alispánját egyhangúlag jelölték az egyházmegyei gondnoki tisztre.

A bihari egyházmegyei Lelkészezségület június 29-én tartotta közgyűlését Nagyváradon. A gyűlésen több közegyházi ügyet tárgyaltak le: Egerházy Lajos ORJÓ igazgató, Csernák Béla, Kiss Károly, Csávás Sándor, Szennyessy József és Orth Imre előadásában, illetve javaslatára. Majd megejtették a tisztújítást. Elnökké: Molnár Vince darvasi lelkipásztor, tb. esperest, alelnökké: Szűcs László hegyközcsatári, ügyvezető-titkárrá: Orth Imre biharpüspöki, s jegyzővé: Csávás Sándor bojti lelkipásztor választották meg. Ugyancsak megválasztották a választmányi tagokat és központi kiküldötteket.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

Kiss Gyula volt szamoszegi segédlelkész, a kismaményi gyülekezet egyhangúlag meghívott lelkipásztorát folyó hó 5-én, vasárnap iktatta be hivatalába Sarkady Ferenc penyigei lelkipásztor. — Isten gazdag áldása legyen életén és szolgálatán.

I R O D A L O M

A hevesnagykunsági református egyházmegye multja.

Tóth Dezső tiszakürti lelkipásztor — kinek neve e lap olvasói előtt nem ismeretlen — egy 304 lapos, igen tartalmas és élvezetes tanulmánnyal ajándékozta meg nemcsak saját egyházmegyéjét, hanem az egész egyházkerületet, sőt a magyar református egyháztörténetírás irodalmát, művelőit és olvasóit is. Ez pedig a mai viszonyok között annál nagyobb öröm, mert nem is régen volt az, amikor a szatmári egyházmegye történetét ismertette lapunk, de ott csak a legújabb negyven év történetéről volt szó, míg itt Tóth Dezső az egyházmegye történetét a reformáció kezdetétől napjainkig megírta, tehát amannál nagyobb, nehezebb munkát vállalt magára és végzett el példaadóan. Úgy látszik, hogy ha a jövő bizonytalan, a multba visszanézni mindig erősítést, biztatást és reményt nyújt. Historia est magistra vitae. Aki a multat ismeri, jobban megbecsüli a jelent és nem fél a jövőtől, mert tudja, hogy Isten nemcsak a tegnapi, hanem a holnap Ura is.

Ilyen szempontból nézve erre a könyvre, elmondhatjuk bátran és jó lelkiismerettel, hogy ezt jó lenne megismerni minden lelkipásztoroknak és az egyház ügyét, multját és jövőjét szíven viselő minden „világi”-nak és nagyon jó lenne, ha hasonló alapos-sággal minden egyházmegye meg tudná iratni a maga történetét. Ez a munka mind módszerben, mind a feldolgozás egészére nézve is jó példa lehet mindenkinek arra, hogy egy egyházmegye történetét hogyan lehet és kell feldolgozni.

Szerző ugyan könyve bevezetésében panaszkodik, hogy az egyházmegye történetének dokumentumai a XVIII. század közepéig terjedőleg elvesztek, ezért inkább helytörténeti adatokat csoportosított, és így rekonstruálta az egyházmegye történetét. Ennek ellenére is megállapítható, hogy e helytörténeti adatok alapján is sok ismeretlen tény, eseményt szedett

össze a könyv tudós írója nemcsak az egyes egyház-községek helytörténetéből, hanem az országos, az egyházkerületi, a vármegyei, az egyházmegyei és egyes községi levéltárakból, és így sok értékes és egészen új ténnyel fedett fel és hozott elő olyan helyekről, melyet más alig tudott volna megtenni. Célját: hogy megelevenítse az elfeledett vagy eltakart multat a jövő építése érdekében, elérte. Különösen pedig az teszi érdekessé ezt a könyvet, hogy az egyház sokszor unalmasnak látszó, sokszor semmitmondónak feltűnő *hélkö-napjait* vizsgálja, vagyis nemcsak az eddigi egyház- és köztörténeti ismert nézőpontokból vizsgálja és magyarázza a tényeket, hanem a talált és megtörtént eseményekből alakít új, színes, való, igazi és megbízható képet. Nem nagy eseményeket ad, hanem azt, hogy a négyévszázados mult sok megpróbáltatását, üldöztetését, keresztjét hogyan hordozta el a „nép” — helyesebben: Isten hogyan oltalmazta meg az *Ő népét* mindezekben —, másrészt a gyülekezetek, prédikátorok, tanítók élete, sorsa, képzése stb. olvasható itt a reformáció kezdetétől napjainkig.

Még azt is meg kell említenünk, hogy e könyvben nemcsak a hevesnagykunsági egyházmegye multja van benne, hanem e kereten belül Tóth Dezső a lelkész-képzés, lelkészválasztás, lelkészi díjlevél, egyház-fegyelem stb. igen fontos és eléggé nem ismert és eddig nem is vizsgált történetét is igen lelkiismeretesen feldolgozza a talált egyházmegyei adatok alapján. Ebben és egyébként is ez a könyv nem a megtalált adatok halmaza, hanem a *régi ismeretek* (a könyv végén több mint 180 könyvet említ meg felhasznált forrásként!) és *új adatok* nagyszerű szintézise, vagyis a köz- és egyháztörténetbe mindenütt ügyesen beilleszti a *helyi és akkori* eseményt s így e könyv egyetemes egyháztörténeti szempontból is nagyon eszméltető és sok új ténnyel, szemponttal adó és igazoló.

A szatmári egyházmegye után a hevesnagykunsági a második, amely napjainkig ismeri saját történetét. Még hozzá: e jelen mű csak az első kötet, melyet remélhetőleg hamarosan követni fog a második, amelyben az egyházmegyéhez tartozó egyház-községek történetét fogjuk majd olvasni.

Tóth Dezső jó példát szolgáltatott arra, hogy vidéken tudományosan is *hogyan* lehet és *mit* kell dolgozni. Bárcsak sok követője akadna a teológiának akár egyháztörténeti, akár más szakasportjában.

(Debrecen.)

Szabó Gábor.

HALOTTAINK

Özvegy Kovács Károlyné szül. Nagy Irma előbb egri, majd füzesgyarmati református lelkész özvegye, 1942 július 2-án 72 éves korában Debrecenben elhunyt.

KÜLÖNFÉLÉK

Segédlelkészkonferencia Debrecenben.

Révész Imre püspök ez év június 29-re hívta össze a tiszántúli egyházkerület segédlelkészeit konferenciára Debrecenbe. Megjelentek ezen a konferencián az elnöklő püspökön kívül Porzsolt István, Dr. Szász Imre és Gaál István esperesek, D. Dr. Illyés Endre lelkész-képzőintézet tanár,

Dr. Ferenczy Károly egyházkerületi belmissziói előadó, Debrecennek majdnem valamennyi lelképásztor és összes segédlelkésze, valamint a tiszántúli egyházkerület minden egyházmegyéjéből — összes költségeik fedezésével — meghívott, összesen 19 segédlelkész. A konferencia, amely 29-én d. u. fél 4-kor a Püspök bibliatanulmányával kezdődött, két részből állott: a segédlelkészek megnyilatkozásából s erre az atyák részéről adott feleletből. Az ifjú Timotheusok minden megnyilatkozásának alapját három előadás képezte, amely kiterjedt a segédlelkész életének minden területére. Az első előadást Kovács Ferenc püspökladányi segédlelkész tartotta „A segédlelkészek anyagi helyzete” címen. Vázolta benne a mostani segédlelkészek mostoha anyagi és jogi helyzetét, a nyugdíjintézet ügyét, a stóllák kérdését. A segédlelkészek anyagi helyzetének javítására a következő elgondolása van: segédlelkészek tekinthető az, akinek csak az első vizsgálja van meg, míg a II. vizsgát is sikeresen letett segédlelkész a vizsga napjától kezdve *lelkész*, önálló munkakörrel és díjlevéllel. A fizetés is eszerint lenne: a segédlelkész teljes ellátáson kívül kapjon legalább hatvan pengő készpénzt, míg a lelkész a vele egyforma képesítésű tanárok fizetésével megegyezően a IX. 3-ban kezdené. A minden részében átgondolt előadást számos hozzászólás követte. Ezekből kiemendül az a tény, hogy a segédlelkészeknek ez az elgondolása és vágya nem bérharc, sokkal inkább református egyházunk egyetemes érdeke. A második előadást Kósa Ferenc gyulai segédlelkész tartotta meg „A segédlelkészek jövőbeli egyházalkotmányi helyzete” címmel. Rámutatott arra, hogy ennek a kérdésnek a lényege az, hogy új rendet kell teremteni az egyház szolgái között. A szolgálathoz illő jogot és tisztet kell biztosítani a segédlelkésznek is. Szerinte is a II. vizsga után azonnal lelkész lesz a segédlelkész. A kívánalmak ezek voltak: a megfelelő embert a megfelelő helyre kell tenni, legyen a segédlelkésznek szavazati joga a presbitériumban, mint rendes tagnak, felelősséggel mindenben az egyház, egyes főhatósága alá tartozzék, végül a ma tapasztalható munkának aránytalan elosztása miatt össze kell vonni az apróbb gyülekezeteket, a nagyobbakat pedig részekre osztani. A hozzászólások is kb. ebben a síkban mozogtak, természetesen kitérve apróbb, mindennapi esetekre, mint a segédlelkészek szabadságának ügye, a segédlelkész és lelképásztor közötti viszony, OTBA stb. Utolsónak Sárközy Lajos debreceni ispotályi dékán tartotta meg előadását „A segédlelkész-kérdés szellemi és lelki helyzetképe és a kibontakozás lehetősége” címen. Ez az előadás adta meg a konferenciának lelki és szellemi színét, hangulatát és irányát. A segédlelkész helyzetét, életét, törekvését, csalódását az isteni jelenvalóság örök evangéliumában rajzolta meg, amikor lelképásztor és segédlelkész elé Krisztus és a tanítványokat állította követendő mintaképpül. A kibontakozás lehetőségét ennélfogva csak a lelki megébredésben találhatta meg. Krisztussal, Benne és Átala minden lehetetlennek látszó lehetőséggé válik. A számos hozzászólás után ezzel befejeződött a konferencia első fele és első napja.

Másnap, 30-án reggel 9 órakor áhítat után folytatódott a konferencia második része: az atyák válasza az ifjak megnyilatkozására. Porzsolt István, Dr. Szász Imre, Gaál István, Dr. Ferenczy Károly, D. Dr. Illyés Endre és Kolozsváry Kiss László adtak kimerítő és körültekintő választ az ifjaknak. Jóleső érzéssel kellett hallani a feleletekből kiérző szeretetet, bizalmat s annak hallgatóságos ígérletét, hogy az atyák mindent elkövetnek a mostani lehetetlen helyzet megszüntetésére. Az atyák szerint a segédlelkész-kérdésnek a megoldása csak a törvényes keretek között lehetséges. Az igazi sürgős teendő éppen az, hogy végre kell hajtani a hozott törvényeket. Szaporítani, illetve szervezni kell kórház-, tanvai, szórvány- és más missziói lelkészi állásokat. Hangsúlyozzák, hogy a lelkész és segédlelkész sorsa a tisztaság, szegénység. Létesíteni kell segédlelkészi alapot, éppen azért, hogy ezzel kiegyenlíthessék a gyengébben javadalmazott segédlelkész fizetése. A központi pénztár gondolatát teljesen elvetik, a segédlelkészek előtt is érthető okok miatt. Hangoztatják, hogy meg kell valósítani a segédlelkészek továbbképzését, amire különösen ma nélkülözhetetlen szükség van. Isten a lelkészeket és segédlelkészeket a világ theatronjaivá tette, ezért vállalni kell az ezzel járó megáldatásokat, nélkülözéseket, kicsúfolásokat azzal az örömmel, hogy mégis csak Istennek, mint a Sátánnak engedelmeskedtünk. Végül figyelmeztető felhívást és intést kapott minden jelenlevő: ez a konferencia is csak akkor lesz áldássá, ha az itt hallottakat a gyakorlati életben is

megvalósítani igyekszünk. A konferenciát Révész Imre püspök szavai zárták be, összegezve az előadásokat és a hozzászólásokat. Beszédében érezte minden jelenlévő az egyház jövődjé iránti féltő aggodalmat. Kérte a püspök, hogy támadjon mindenki lelkében tiltakozás a központi pénztár beállítására és a lelkipásztoroknak püspök által történő kinevezése ellen. Megrendítő példával világított rá mindkettőnek veszedelmére. Kérte, hogy várja mindenki türelemmel az idők kibontakozását, egyben ígéretet tett arra, hogy örködni fog azon, nehogy lekerüljenek ezek a kérdések a napirendről. Szomorúan állapította meg, hogy nem volt elég láng és lelkesedés az ifjak lelkében, inkább a esziggedés és lemondás szószólói voltak. De hozzátette mindjárt, hogy ami hiba ebben van, azért a felelősséget a vének hordozzák. Kért mindenkit a szüntelen imádkozásra, a szolgálatnak örömmel való végzésére. Ha egyszer megérzi mindenki ezt az örömet, akkor a legnagyobb nehézség már el van hárvta.

Ennek a konferenciának márcsak természeténél fogva sem lehetnek „határozatai”. De ennek ellenére mégis áldásos és gyümölcsöző volt: megismerhette mindenki egymás baját, panaszát, lelkét és életét. A legnagyobb áldás pedig annak elismerésében volt, hogy a jelen kérdések nem személyi vagy csoportkérdések, hanem az egyháznak, mint Krisztus láthatatlan és látható testének örök problémái.

Farkas Lajos gyulaházi református ifjú az orosz-harctérről a Női bibliakör által rendezett Jelképes Bál jegyét 30 P-vel váltotta meg és ezenfelül Isten dicsőségére ugyanakkor küldött 30 P-t. Egy honvédhuzár: Farkas Lajos, aki megérezte és bizonyoságot tett arról, hogy nincs és nem lehet olyan áldozat, amit állalnia ne kellene minden magyarnak azért, hogy Oroszországban Isten dicsőségének temploma újra megépüljön, de ugyanakkor itthon meg ne rendüljön. Példa és mélyreható tanítás ez a harctérről küldött 60 P azoknak, akik az előbbi két óriási feladatnál egyet-egyét is csak zúgolódvá, kényszerből vállalnak. Farkas Lajos gyulaházi református ifjú Oroszországban harcoló honvédhuzár mind a kettőt örömmel vállalta. Megköszönjük neki a pénzt is, de még jobban azt a tanítást. *Benkő Károly.*

Mikes Lajos komlódtótfalui lelkipásztor családi nevét belügyminiszeri engedéllyel régi családi nevére „Mikecs”-re változtatta át.

A debreceni egyetem az idén is megrendezi augusztusi szünidei tanfolyamát, a Nyári Egyetemet.

A Református Jövő — olvasóinak áldozatkészségéből — diakonisszát állított be a szolnok-dobokamegyei szörvány-reformátusság gondozására.

A Zsinat ötödik ülészakának jegyzőkönyve és naplója, mint az egyház hivatalos kiadványa, megjelent.

A német tanítóóság a hivatalos állami statisztikai adatok szerint 50%-ban evangélikus, 42%-ban római katolikus és 8%-ban ügynévezet istenhívó. A növekedések közül 54.1% evangélikus és 43.7% római katolikus.

Amerika 127 millió lakosából közel 60 millió lélek a keresztyén. A lakosság 51%-a nem tartozik semmiféle egyházi közösséghez. Az állami nyilvántartás 250 féle egyházi csoportot (denominációt) ismer.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

Ad. 1111—1942. sz. TÁRGY: *Államsegély kérelmezése.*

KÖRLEVÉL

a nagytiszteletű lelkipásztor urakhoz.

Ismételten előfordult, hogy egyes lelkipásztor urak a szolgálati út megkerülésével, protekció igénybevétele mellett közvetlenül nyújtanak be rendkívüli államsegély elnyerése iránti kérelmeket a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz.

Az ilyen eljárásnak nyilvánvalóan az a célja, hogy a szokásos mértékűnél nagyobb összegű segélyeket nyerjenek el egyes kérelmezők. Ez azonban nem engedhető meg, s ellenkezik az egyenlő elbánás elvével.

Mivel a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr az ilyen kérelmeket minden egyes esetben javaslatlétel végett hivatalomhoz visszaküldi, a szabálytalan eljárással az érdekeltek csak ügyük elintézését késleltették.

Fenti szám alatt már több ízben kiadott körlevelemben nyomatékosan hívtam fel az érdekelteket a szolgálati út megtartására. Ez alkalommal pedig közlöm, hogy a jövőben az ilyen szabálytalan kérelmeket vissza fogom utasítani s csak az olyan segélykérelmeket terjesztem fel a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz, amelyek az illetékes esperes urak javaslatával érkeznek hivatalomhoz; a protekciós kérvényeket pedig nem fogom támogatni.

Debrecen, 1942 július 13.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

3817—1942. sz.

TÁRGY: *Anyakönyvi kutatás.*

FELHÍVÁS.

Újvárossy Endre műszaki tiszt (Tiszacsege) kérelmére elrendelem nevezett nagyszülei házassági anyakönyvi bejegyzésének felkutatását.

Ismert adatok a következők: Nagyatyja néhai Márk Ferenc református lelkipásztor 1812 február 21-én Mezőcsátón, nagyanyja néhai Mátyus Terézia 1823 május 2-án Szatmáron született. Valószínű, hogy Szatmáron vagy környékén esküdtek meg.

Eredmény esetén kérelmező értesítendő.

Debrecen, 1942 július 8.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

4014—1942. sz.

TÁRGY: *A régebben alkalmazott hitfelekezeti tanítók újbóli választása a visszaszattolt keleti és erdélyi területen.*

KÖRLEVÉL.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium 206.800—1942. VI/5. ü. o. szám alatt kelt leirata szerint több helyről érkezett panasz hozzá arról, hogy egyes hitfelekezeti népiskolákban a régebben oda alkalmazott tanítókat is új választási eljárás alá vetik és egyeseket közülük nem választanak meg, annak ellenére, hogy annak idején őket az akkor illetékes hatóság szabályszerűen és jogszerűen alkalmazta.

A helyi hatóságokat a leghatározottabban felhívom arra, hogy azoknak a tanítóknak az alkalmazását, akik alkalmazásukat a 147.000—1941. számú VKM rendelet megjelenése előtt kapták, az akkor fennállott jogszabályok értelmében, akár a helyi hatóságtól, akár az egyházi főhatóságtól — felülvizsgálat alá ne vegyék; ezeket szabályszerűen alkalmazottnak kell tekinteni és újból választási eljárás alá nem vonhatók, alkalmazásuk annál az iskolánál, ahol eddig működtek, feltéve, hogy a szervezett állások száma ezt lehetővé teszi, nem szüntethető meg, helyettük más nem választható meg.

Debrecen, 1942 július 11.

D. Dr. Révész Imre,
püspök.

Pályázati hirdetmények

Minden pályázati hirdetményt egyházkerületünk hivatalos lapjában: a *Debreceni Protestáns Lapban* közzé kell tenni és a **Kiadóhivatal** címére (Debrecen, Kávin-tér 17., Püspöki hivatal, Postafiók 65.) kell beküldeni. Hirdetési díj millimétersoronként 10 fillér. Legkisebb hirdetési díj 2 pengő.

Debreceni református Kollégium igazgatótanácsa pályázatot hirdet egy lemondás folytán megüresedő gimnaziumi magyar-német szakos rendes tanári állásra, egy ugyancsak

lemondás folytán megüresedő *latin-német szakos* rendes tanári állásra, továbbá egyújonnan szervezendő *menyiségtan-természettan szakos* helyettes tanári állásra. Pályázhatnak megfelelő szakcsoportú középiskolai tanári oklevéllel rendelkező református tanárok. Közzolgálatban nem álló pályázóknak igazolniuk kell, hogy nem esnek a zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról szóló törvényben meghatározott korlátozások alá. A javadalmazás a nem-állami tanárok illetményeivel azonos, vagyis a fizetési osztálynak és a lakáspénznek megállapítása és folyósítása teljesen a státusba való besorolástól függ. A tiszántúli református egyházkerület elnökségéhez címzett és kellően felszerelt folyamodványok 1942 augusztus hó 10-én délig a református gimnázium igazgatóságának címére (Debrecen) küldendők be. Az állásokat 1942 szeptember 1-én kell elfoglalni.

Az **érmelléki** református egyházmegyébe kebelezett *Érselénd* község üresedésben lévő *lelkész-tanítói* állására pályázatot hirdetek. Felhívom a megfelelő képesítéssel egyeneket, akik erre az állásra kinevezésüket óhajtják, hogy pályázati kérvényüket e hirdetés megjelenésétől számított 15 napon belül adják be az érmelléki Református Esperesi Hivatal, Székelyhíd címre. Javadalom a megillető állami rendszerű tanítói fizetés és 10 hold szántóföld haszonélvezete. Csatolni kell az alábbi okmányokat: 1. Lelkészi oklevél. 2. Születési anyakönyvi kivonat. 3. Szülők születési anyakönyvi kivonata. 4. Nyilatkozat arról, hogy zsidónak nem tekintendő. 5. Illetőségi bizonyítvány. 6. Erkölesi bizonyítvány. 7. Hatósági orvosi bizonyítvány. 8. Működési bizonyítvány. 9. A vármegyei főispán által láttamozott személyi lap, ha a 900/M. E. rendelet hatálya alá esik.

Hajdúnánás református gimnáziuma menyiségtan-természettan és rajzszakos rendes vagy helyettes tanárt keres. Pályázók lépjenek összeköttetésbe a gimnázium igazgatóságával.

A **hódmezővásárhelyi református Bethlen Gábor-gimnázium** fenntartóttestülete pályázatot hirdet *a)* egy menyiségtan-természettan és *b)* egy magyar-latin, ennek hiányában egy latin nyelvelvel kapcsolt bármilyen szakcsoportú *helyettes-tanári* állásra. Fizetés az állammal egyező. Pályázhatnak megfelelő szakcsoportú középiskolai tanári oklevéllel rendelkező református tanárok. Közzolgálatban nem álló pályázók igazolni tartoznak, hogy nem esnek a zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról szóló törvény hatálya alá. Az igazgatótanácshoz címzett és kellően felszerelt folyamodványok 1942. évi augusztus hó 10-ig a hódmezővásárhelyi református Bethlen Gábor-gimnázium igazgatóságának címére küldendők be. Az állásokat 1942 szeptember hó 1-én kell elfoglalni.

Kisújszállás református Horthy-gimnáziumának fenntartóttestülete pályázatot hirdet egy nyugdíjazás következtében megüresedett *testnevelési rendes tanári* állásra, mely a pályázók eddigi szolgálatának megfelelően rendes vagy helyettes tanárral töltetik be. Pályázhatnak megfelelő képesítésű református vagy evangélikus vallású tanárok. Javadalom az állami tanárokéval azonos. A pályázók kellően felszerelt kérvényüket 1942 augusztus 10-ig küldjék be a gimnázium igazgatóság címére. Közzolgálatban nem állók igazolják azt is, hogy nem esnek a zsidótörvény korlátozása alá.

Máramarossziget református gimnáziumának igazgatótanácsa az intézet fokozatos fejlesztésével kapcsolatban pályázatot hirdet egy *magyar-német, magyar-latin*, vagy *latin-történelem, rajz, testnevelés* és egy *református okl. vallás-tanári* állásra. A tanszékek rendes vagy helyettes tanárokkal töltetnek be. Pályázhatnak megfelelő szakcsoportú középiskolai tanári oklevéllel rendelkező református tanárok. A javadalmazás az állami tanárokéval azonos. Családos, nős tanárok lakbérük fejében tanári kertes házakra tarthatnak igényt. Nőtlen tanárok internátusi felügyeletért lakást és ellátást is kaphatnak. A pályázatok a gimnázium igazgatóságához küldendők. Pályázati határidő augusztus 20. Az állások betöltése augusztus 25-ig megtörténik.

Dobrácsapáti (Szatmár vm.) református leányegyház-köztség pályázatot hirdet lemondás folytán megüresedett *előkönyörgő kántortanítói* állásra. Fizetése: *a)* Természettani lakás nagy kerttel. *b)* 4 kat. hold föld haszonélvezete, adóját egyház fizeti. *c)* 10 köböl búza. *d)* Tíz m³ tűzifa beszálítva. *e)* 200 P készpénz. *f)* Stóla. *g)* Államsegély. Kötelesség: iskolai oktatás ellátása, templomi és kántori szolgálattal elvégzése — kivéve az úrvacsoraosztási alkalmakat. Állás szeptember 1-én foglalandó el. Pályázati határidő 21 nap.

Kérvények Református Lelkészi Hivatal címére Szamoskőröd (Szatmár vm.) küldendők.

A **füzesgyarmati** református egyházköztség presbitériuma nevében a máshova már megválasztott és el is költözött tanító lemondásától feltételezeten az *V. sz. férfitanítói* állásra pályázatot hirdetek. Kötelessége és díjazása az egyházi törvények, a népiskolai szerv. rendelkezései és díjlevél szerint. Helyi javadalom: 14 kat. hold szántó (adó-ját az egyház fizeti). 14 q búza és 9 q árpa. Megbízás esetén köteles a kántori szolgálatot kántortársával együtt felváltva végezni külön díjazásért. Kántori bemutatkozás pályázónak előnyös. *Református Lelkipásztor*.

Az **ilki** református egyházköztség pályázatot hirdet újonnan szervezett *III. sz. tanítói* állására. Fizetése: 10% helyi javadalom, törvényes lakbér és államsegély. Pályázhatnak férfiak és nők. Határidő 21 nap. Felszerelt pályázatok Református Lelkészi Hivatal, Ilk címre küldendők.

A **mezősasi** református egyházköztség pályázatot hirdet lemondástól feltételezeten egy *kántortanítói* állásra. Javadalma földben, terményben és tűzifában, továbbá pénzben 64 értékgység és törvényes államsegély. Lakás teljesen új, modern. Négytanerős iskola. Kötelesség: kántori szolgálat, énekkarvezetés, a presbitérium által megszabott osztályok vezetése (jelenleg V—VI. o.) és belmisszióban segédkezés. Pályázati határidő 21 nap. Az állás legkésőbb szeptember 1-én elfoglalandó. Pályázatok a mezősasi Református Lelkészi Hivatal címére küldendők.

Nagyszalonta református egyházközsége pályázatot hirdet most szervezett *XIII. sz. számú tanítói* állásra. Javadalom: törvényes lakáspénz, évi 140 pengő helyi hozzájárulás, államsegély. Kötelesség törvényszerint. Pályázati idő 21 nap. Válaszbélyeges kérvények kellőleg felszerelve Iskolaszékhez küldendők.

A **nyüvedei** református egyházköztség, jún. 1-11. számban meghirdetett pályázati hirdetésének határideje augusztus 8-ig meghosszabbíttatik.

Püspökladány református egyházközsége pályázatot hirdet egy *kántortanítói*, továbbá nyugdíjazástól feltételezeten egy *Petri-telepi nőtanítói* állásra. (A Petri-telep az anyaközséggel csaknem összeépült.) Fizetés, kötelesség törvényszerű, mindkét állásnál. Bemutatkozás (saját költségén) előnyös. A kántortanítói állás október 1-én, a tanítói állás szeptember 1-én foglalandó el. Próbaenkész augusztus 15-én. Pályázati határidő a hirdetés megjelenésétől számított 21 nap. Szabályszerűen felszerelt kérvények Református Lelkészi Hivatal címére küldendők.

Szeghalom református egyházközsége pályázatot hirdet egy *tanítói* állásra. Pályázhatnak férfiak és nők. A választás a tankerületi kir. főigazgató úr engedélyétől feltételezeten fog megtartatni. Fizetés törvényszerű készpénz és lakbér. Amennyiben erre az állásra helybeli tanító választatnék meg, az így megürrült értékgégség állás lesz betöltve. Kötelessége: a reábizott osztály vagy osztályok vezetése, belmissziói munkában részvétel, férfi választása esetén kántorhelyettesítés, nő választása esetén kézimunka-tanítás, nő- és leányegyleti munkában való részvétel. Pályázati határidő a hirdetés megjelenésétől számított 21 nap. Megfelelő okmányokkal felszerelt kérvényeket Református Egyházközség, Szeghalom címre kell beküldeni. Korteskedés tilos. A kérvényhez megcímzett és felbélyegzett választóriték melléklendő. Az állást szeptember 1-én kell elfoglalni.

Tuzsér református egyházközség presbitériuma e lap 1941 december 1-én megjelent 23. számában *kántortanítói* állásra közzétett pályázati hirdetést 1942 július 31-ig megújítja.

Kántornak ajánlkozik diakónus, aki kántori teendőken gyakorlattal bír s gimnáziumi végzettsége pedig kisegítő tanerő számára elegendő. Államsegélyt nem kaphat, javadalmazást csak az egyház adhat. Lelkipásztor urak szíves megkeresését alábbi címre kérem: Diakónus Intézet, Ebes 23. Postafiók 15.

TARTALOM:

Dr. Szentpéteri Kun Béla: Az egyházkerület felosztása
Dr. Veress István: A Kollégium a jellemnevelés szolgálatában
Hírek az egyházmegyékből — Irodalom — Halottaink — Különfélek — Hivatalos értesítés — Pályázati hirdetmények